

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Love Lundin

Jävsprövningen i "The Pirate Bay- målet"

En studie av jävsgrundande orsaker enligt 4
kap 13 § 10 p RB.

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

15 högskolepoäng

Handledare: Lotta Maunsbach

Termin: VT 13

Innehåll

Summary	4
Sammanfattning	6
Innehåll	2
1. Inledning	9
1.1 Bakgrund	9
1.2 Syfte	10
1.3 Frågeställningar	10
1.4 Teori	11
1.5 Metod och material	11
1.6 Forskningsläge	12
1.7 Disposition	12
2. Gällande rätt	13
2.1 Översiktlig tillbakablick	13
2.2 Svenska bestämmelser om jäv	13
2.2.1 Generalklausulen i 4 kap 13 § 10 p RB	14
2.2.2 Delikatessjäv	15
2.3 Artikel 6 EKMR	15
3. ”The Pirate Bay-målet”	16
3.1 Bakgrund	16
3.2 Föreningsengagemang	16
3.2.1 Tingsrättens ordförande	16
3.2.2 Tingsrättsnämndeman	17
3.2.3 Hovrättsnämndeman	17
3.2.4 Hovrättsdomare 1	18
3.2.5 Hovrättsdomare 2	18
3.3 Koppling till part	18
3.4 Deltagande i lagstiftningsarbete	18
3.5 NJA 2010 s. 274	19
4 Litteratur på området	20
4.1 Föreningsengagemang	20
4.2 Koppling till part	21
4.3 Deltagande i lagstiftningsarbete	21
5 Praxis på området	22
5.1 Allmänt om rätten till en opartisk och oberoende domstol	22

5.2	Föreningsengagemang.....	22
5.2.1	NJA 1978 s. 464.....	22
5.2.2	Holm mot Sverige.....	23
5.3	Koppling till part.....	23
5.3.1	RÅ 2009 ref.8.....	23
5.3.2	NJA 2007 s. 841.....	24
5.3.3	Belilos mot Schweiz.....	24
5.4	Deltagande i lagstiftningsarbete.....	24
5.4.1	RÅ 2005 ref. 1.....	24
5.4.2	Procola mot Luxemburg.....	24
5.5	Sammanfattning av praxis.....	25
6	Röster för och emot jäv i ”The Pirate Bay-målet”.....	26
6.1	Därför var domarna inte jäviga.....	26
6.2	Kritiska röster över jävsdomen.....	28
7	Är jävsregeln adekvat i sin nuvarande form?.....	30
8	Analys.....	31

Summary

This essay highlights a discussion that arose in connection with the ‘Pirate Bay’ case, concerning impartiality of judges. The purpose of the essay is to investigate the circumstances under which a judge may have a conflict of interest, and how this issue should be solved when the solution is unclear. The essay focuses on the rule in Chapter 4, Section 14, note 10, and how it was applied in the present case. To investigate the legal question, I used literature, court cases and Internet-based sources. The aim was to analyze the conflict of interest issue from a critical perspective.

The court rejected all objections to the impartiality of the judges. The court had to consider the various factors that may have resulted in grounds for a conflict of interest. This essay divides the factors into three separate areas, each of which are individually analyzed. The first and most central issue was whether the judge’s involvement in an association could have led to doubts about his impartiality. The interests of the association were in line with what was to be decided in the main case.

The court had to decide when such an involvement could comprise grounds for a conflict of interest. The court determined that the interests of the associations were of a general nature, which is also in line with that laid down in the Swedish Constitution. These grounds were not of such a type that would disqualify a judge from presiding over a case.

The other question was whether a judge’s connection to a party could raise questions about his impartiality to handle the case. The lawyers of one party were members of the same association as the main judge. The question was whether this connection was to be considered grounds to disqualify a judge. The association was large and open, which led to the conclusion that this connection was not grounds for a conflict of interest.

The essay investigates the grounds under which a judge related to a party could be subject to disqualification. Practice and doctrine have set a relatively high requirement for when such a relationship means disqualification for a judge.

However, a decision should always take into account all the circumstances of each case, which may lead to different outcomes in different cases.

The essay further illustrates when a judge is to be disqualified after previously appearing in legislative work. This part has not been considered in as much detail in the essay. This subject has not been discussed in the same way as the above situations, and so is not covered to the same depth

in the essay. However, in several cases, the European court has decided that circumstances like this could comprise grounds for disqualification.

Finally, the essay discusses whether the grounds for disqualification are adequate in their present form. The provision is sometimes difficult to interpret and has led to indistinct and contradictory results. The question can be raised about whether there should be guidelines for how these policies should be interpreted. The essay considers the fact that the rule, in rare cases, may lead to unreasonable economic consequences. If grounds for disqualification are detected after a ruling has been declared, there are no other options than to nullify the first ruling and then start the whole case again from the beginning.

Exceptions are needed in extreme cases, to avoid unnecessary costs for everybody involved in the case. However, this must be done without jeopardising the trust that the court needs to carry out its activities.

Sammanfattning

Denna uppsats belyser den jävsdiskussion som aktualiserades i samband med ”The Pirate Bay-målet”. Uppsatsens syfte är att utreda vilka omständigheter som kan utgöra jäv för en domare och hur rätten ska resonera där jävsfrågans lösning är oklar. Uppsatsen fokuserar på den så kallade generalklausulen i 4 kap 13 § 10 p RB och hur denna tillämpades i rättsfallet. För att utreda rättsfrågan använder jag mig av litteratur, praxis och internetbaserade källor. Detta för att analysera jävsfrågan i ett kritiskt perspektiv där omständigheter som ansetts innebära jäv presenteras.

I två olika beslut avslogs de åberopade jävsinvändningarna avseende en domare som medverkat tingsrätten och två domare som dömt i hovrätten. Rätten hade i fallet att ta ställning till olika omständigheter som påstods grunda jäv. Uppsatsen delar upp dessa i tre områden som kommenteras separat.

Den första och mest centrala frågeställningen var om domarnas föreningsengagemang kunde medföra tvivel angående deras opartiskhet att döma i ett mål med anknytning till sådana förenings intressen. Föreningarnas intresse av ett ökat upphovsrättsskydd låg i fallet i linje med målsägandesidans intresse.

Rätten hade att ta ställning till hur starkt intresse föreningarna hade av målets utgång och om detta kunde göra domarna jäviga. Rätten kom fram till att föreningarnas intresse var av allmän art vilket även låg i linje med det som stadgas i svensk grundlag. Detta kunde inte anses vara ett sådant direkt intresse som generellt sätt gör en domare jävig.

Den andra frågan var när jäv kan anses föreligga då en domare har en viss koppling till en part. Målsägandesidans ombud satt i fallet med i samma föreningar som domarna, vilket lyfte frågan om detta kunde anses vara ett sådant jävssamband enligt 4 kap 13 § 10. RB? Då det rörde sig om öppna stora föreningar som endast främjade en debatt i frågan ansågs detta av rätten inte utgöra ett sådant samband som ensamt gjorde domarna jäviga. En koppling till en part måste således vara starkare än så för att grunda jäv. Uppsatsen utreder vad som krävs för att en domares samband till en part ska anses utgöra en jävsgrund. Praxis och doktrin har fastställt ett förhållandevis högt krav på när ett sådant samband ska grunda jäv. Det krävs i regel en uppenbar ovänskap eller ett nära vänskapsförhållande för att en domare ska anses jävig att döma i ett mål och endast en lättare bekantskap med en part skulle troligtvis leda till ett orimligt resultat av domarbyten. En bedömning ska emellertid alltid ta hänsyn till samtliga omständigheter i varje fall, vilket kan leda till olika

utslag i olika mål. En domare har ett förtroende av samhället att i sin yrkesroll bortse från ovidkommande hänsyn, vilket också måste vägas in i bedömningen.

Uppsatsen belyser vidare när en domare anses jävig då han tidigare medverkat i ett lagstiftningsarbete. Denna del har inte givits lika mycket utrymme i uppsatsen då den kommenterats mer sparsamt och helt enkelt vållat mindre problem. Omständigheten som sådan har sällan ansetts grunda ett jävsförhållande för en domare. Europadomstolen har dock i specifika fall kommit till ett annat resultat.

Avslutningsvis förs resonemang huruvida jävsregleringen idag är adekvat i sin nuvarande utformning. Jävsregeln kan idag framstå som svårtolkad med en i viss mån spretande och motsägelsefull praxis. Frågan kan därför lyftas om det borde införas riktlinjer för hur jävsreglerna ska tolkas.

Uppsatsen tar upp det faktum att jävsregeln i sällsynta fall kan leda till orimliga processekonomiska konsekvenser. Då jäv konstateras efter en meddelad dom finns idag inga andra möjligheter än att undanröja tidigare dom för att sedan ta om hela målet på nytt. Det finns enligt mig ett behov av en undantagsregel för att i extrema fall kunna undvika orimliga påfrestningar för rättsväsendet. Detta får givetvis inte riskera det förtroende som domstolen behöver för att utöva sin verksamhet.

Förkortningar

ALAI	Association Littéraire et Artistique Internationale
EKMR	Europakonventionen
FL	Förvaltningslagen
FSFO	Föreningen Svensk Forms Opinionsnämnd
HD	Högsta Domstolen
IFPI	International Federation of the Phonographic Industry
LSF	Lagen Om Skiljeförfarande
RB	Rättegångsbalken
RF	Regeringsformen
RH	Rättsfall från hovrätterna
RÅ	Regeringsrättens Årsbok
SAMI	Svenska Artisters och Musikers Intresseorganisation
SFU	Svenska Föreningen För Upphovsrätt
SFIR	Svenska Föreningen För Immaterialrätt
SR	Sveriges Radio
STIM	Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå
TPB AFK	”The Pirate Bay – Away From Keyboard”

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Allmänhetens förtroende för den dömande verksamheten är en fundamental del i en demokratisk rättsstat. Då flera jävssituationer uppkommit på senare år har tilltron till den dömande verksamheten och dess auktoritet på flera håll ifrågasatts.¹ Utan allmänhetens förtroende för domstolens verksamhet riskerar rättssäkerhetens funktioner att urvattnas, vilket kan medföra att allmänheten inte respekterar domar och beslut.

En grundprincip för ett demokratiskt samhälle är rättigheten för den enskilde att erhålla en rättvis rättegång. Denna rättighet består bland annat i att dömas av en oberoende och opartisk domstol. Detta innebär exempelvis att rättens ledamöter inte får ta ovidkommande hänsyn i sin maktutövning.

2010 dömdes fyra personer för medhjälp till brott mot upphovsrättslagen i en process kallad ”The Pirate Bay-målet”.² Målet kom att få stor medial uppmärksamhet och domen resulterade i protester från vissa håll.³ Målet var banbrytande som det första riktiga fallet där en fildelningssajts grundare dömdes och gav upphov till en intensiv politisk debatt där upphovsrätten ställdes i ett motsatsförhållande till yttrandefriheten.

En fråga som aktualiserades i samband med processen var den om domarnas opartiskhet och huruvida de var att anse som jäviga. Ett beslut från HD och ett annat från hovrätten gav båda avslag över jävsgrunder som åberopats avseende en tingsrättsdomare och två hovrättsdomare. De tilltalades situation uppmärksammades enligt mig inte i tillräcklig grad från rättens sida vilket föranledde mig att undersöka jävsbesluten mer noggrant.

Denna uppsats belyser de resonemang som domstolen förde kring de olika jävsbesluten och åskådliggör den juridiska och allmänna debatt som jävsbesluten gav upphov till. Då undersökningar av allmänhetens reaktioner på jävsbesluten visat på missnöje och bristande förståelse, var det för mig en drivkraft att undersöka ämnet närmare för att komma fram till var jävsgränsen egentligen skall dras och hur ”jävig” en domare egentligen får vara.⁴

---

¹Bland annat i rättegångarna mot Peter Mangs, Anders Behring Breivik och ”Södertäljdenätverket”.

²Svea Hovrätt, mål B 4041-09.

³Exempelvis från *Piratbyrån och Piratpartiet*.

⁴Webbenkät på ”Föreningen för Vetenskap och Folkbildning”

1.2 Syfte

Uppsatsens syfte är att presentera och utreda de jävsbeslut som togs i samband med ”The Pirate Bay-målet” och belysa åberopade jävsgrunder. Uppsatsen utreder vidare vilka omständigheter som kan utgöra jäv för en domare och hur rätten bör resonera där jävsfrågans lösning är oklar. Dessa granskas sedan och behandlas fristående utifrån ett allmänt kritiskt perspektiv. Uppsatsen kommer att inriktas på den så kallade generalklausulen i 4 kap 13 § 10 p RB. Av vikt för generalklausulens tillämpning är art 6.1 EKMR. Konventionen och dess avgöranden kommer därför att presenteras utförligt för att ge den svenska jävsregleringen en tillfredsställande beskrivning. Syftet är vidare att analysera jävsreglernas funktion och att problematisera reglernas tillämpning i praktiken.

1.3 Frågeställningar

Uppsatsen presenterar tre åberopade jävsgrunder i ”The Pirate Bay-målet” och behandlar dessa separat för att ge en greppbar bild av domstolens jävsprövning.

1. När kan ett föreningsengagemang grunda jäv för en domare?

Två av rättens ledamöter i hovrätten och en i tingsrätten var vid förhandlingarna medlemmar i organisationer som verkar för ett ökat immaterialrättsligt skydd. Då målet rörde frågor av upphovsrättslig karaktär uppkom frågan om detta engagemang kunde utgöra jäv. Uppsatsen belyser om och när ett sådant intresse kan utgöra en jävsgrund och hur långt ett föreningsengagemang tål att dras innan en domares opartiskhet skäligen kan ifrågasättas. Jag presenterar sedan den efterföljande rättsvetenskapliga debatten, där både kritiska och positiva uttalanden om domen förekommit.

2. När grundar en domares koppling till en part jäv?

Samtliga målsägandeombud i målet satt med i samma upphovsrättsliga föreningar som flera av rättens ledamöter. Frågan om detta kan anses grunda jäv aktualiserades härmed. Uppsatsen utreder när ett sådant samband kan utgöra jäv, och om ett samband till en part över huvud taget utgör en jävsgrund.

3. När grundar en domares medverkan i lagstiftningsarbete jäv?

Då en domare i hovrätten tidigare tjänstgjort vid *Justitiedepartementets enhet för immaterialrätt och transporträtt* uppkom frågan om detta kunde göra henne jävig, då hon i fallet hade att pröva en

liknande fråga. Jag utreder denna fråga för att ge uppsatsen den bredd som behövs för att ge en tillfredsställande bild av jävsreglernas funktion, även om denna del fått en mer perifer roll i målets jävsprövning.

Slutligen kommer en sammanfattande jävsdiskussion att föras över de omständigheter som uppkommit i målet. Vad är egentligen en omständighet som är ägnad att rubba förtroendet för domarens opartiskhet, och hur mycket kan staten förväntas göra för att bibehålla allmänhetens förtroende? En avslutande diskussion kommer att belysa hur långt detta jävsresonemang tål att dras.

Om jäv konstateras efter ett mål finns idag få möjligheter att undvika att hela rättsprocessen måste tas om på nytt. Oavsett hur stora psykiska påfrestningar det innebär för parterna, hur stora kostnader det innebär för staten och hur uppenbart målets utfall än varit. Jag kommer avslutningsvis att diskutera om jävsregeln är tillfredsställande i detta avseende eller om ett införande av en undantagsregel är nödvändig för att undvika orimliga skador och påfrestningar.

1.4 Teori

Jag har valt att besvara frågeställningen utifrån ett granskande helhetsperspektiv, där flera ståndpunkter lyfts fram och diskuteras. Jag intar ett kritiskt förhållningssätt då jag problematiserar sakfrågorna i dess tillämpning och funktion.

Det har på flera håll framstått som att en stor del av allmänheten förhållit sig oförstående till jävsdomen. Jag har därför valt att anlägga ett granskande och förklarande perspektiv. Slutligen har ett *de lege ferenda-perspektiv* anlagts för att problematisera delar av lagens utformning i sin nuvarande form.

1.5 Metod och material

Jag har använt mig av ett brett spektrum av källor för att ge frågeställningen den belysning som ämnet kräver. Uppsatsens rättskällehierarki utgår från svensk rätt och Europakonventionen för att sedan besvara frågeställningarna mer precist genom lättare verk. Grundkällor som förarbeten och hierarkiskt stark doktrin presenteras först för att ge ämnet en stabil bas. Allt eftersom analysen går djupare i sakfrågorna har källorna gått över till enklare verk, såsom juridiska artiklar, debattartiklar och blogginlägg. Framställningen är upplagd så att en översiktlig presentation först ges för att ge läsaren en förståelse för ämnet. Uppsatsen kommer allt eftersom att fördjupa sig i frågeställningarna på ett mer analytiskt och problematiserande vis.

Jag har tagit del av tidningsartiklar, radiointervjuer och en dokumentärfilm för att kunna studera frågan från alla dess vinklar. Metoden kan således betecknas som en juridisk metod av rättsutredande karaktär. Rättsfall från Europadomstolen har inhämtats från databasen *Hudoc* och svenska rättsfall från databasen *Zeteo*.

1.6 Forskningsläge

Jävsreglerna är sparsamt förekommande i praxis och knapphändigt kommenterade i doktrin. De har kommenterats i samband med processrättsliga verk samt behandlats mer utförligt av Eva Tiby i en avhandling från 1993. Vad gäller föreningsengagemang är urvalet särskilt begränsat. Detta kan förklaras av den oklarhet som idag råder på rättsområdet på grund av spretande praxis och avsaknad av fasta ställningstaganden.

1.7 Disposition

Uppsatsen är disponerad på följande vis. Först ges en kortfattad presentation av reglerna som aktualiseras av uppsatsens frågeställning. Därefter presenteras ”The Pirate Bay-målets” alla jävsfrågor och beslut. En utförligare presentation av jävsreglerna ges sedan med hänvisning till den litteratur som finns på området. Därefter ges en presentation av relevant praxis. Uppsatsen avslutas med en djupare diskussion med kommentarer både för och emot riktigheten av de olika jävsbesluten.

2. Gällande rätt

2.1 Översiktlig tillbakablick

Att den dömande verksamheten åtnjuter allmänhetens förtroende är av yttersta vikt för att rättssamhället ska fungera. Den så kallade *"Förtroendekretningen"* betonar att medborgarnas förtroende för rättsväsendet och domstolarna är essentiellt i en demokratisk rättsstat och att detta förtroende ligger till grund för att enskilda faktiskt rättar sig efter domar och beslut.⁵ Redan i Olaus Petris domarregler från 1540-talet skönjes betydelsen av domarens opartiskhet. Detta framgår av punkt 16:7 där maximen *"ingen må vara domare i egen sak"* uttrycks.⁶ Dessa domarregler har fungerat som en utgångspunkt för de etiska riktlinjer som utvecklats för svenska domare, även om de i sig inte har någon bindande verkan.⁷

Att en domare ska vara opartisk är en självklarhet för den dömande verksamheten. Detta är också anledningen till att jävsbestämmelserna i sin grundfunktion är oförändrade sedan flera hundra år tillbaka i tiden.⁸ Dagens jävsregel bygger således på en lång tradition.⁹

2.2 Svenska bestämmelser om jäv

Det framgår av 1 kap 9 § RF att domstolar och andra myndigheter i sin verksamhet ska beakta allas likhet inför lagen samt iaktta saklighet och opartiskhet. Detta utgör utgångspunkten för den dömande verksamheten och konkretiserar på så sätt grundsatsen om myndigheternas normmässiga handlande.¹⁰ Den svenska bestämmelsen om jäv återfinns i 4 kap 13 § RB men fokus kommer här att ligga på den så kallade generalklausulen i 4 kap 13 § 10 p RB. Rättegångsbalken innehåller diskvalifikationsgrunder för en domare att handlägga ett mål. De nio första punkterna i paragrafen nämner specifika grunder då en domare ska anses jävig. Bestämmelsen avslutas till sist med en generalklausul för övriga eventuella jävsgrunder.

---

⁵SOU 2008:106 s. 89.

⁶Återfinns i den blåa utgåvan av Sveriges Rikes Lag.

⁷Strömholm 1996, s. 447.

⁸Tiby 1993, s. 21.

⁹NJA II 1943, s.51 samt SOU 1938:43 s.43.

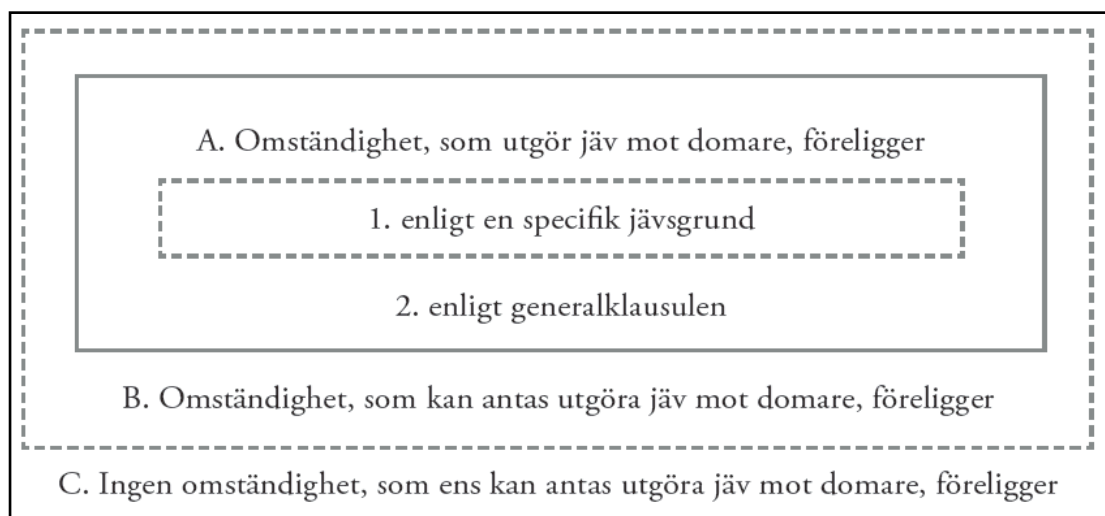
¹⁰Prop. 1973:90 s. 235.

2.2.1 Generalklausulen i 4 kap 13 § 10 p RB

”om eljest omständighet föreligger, som är ägnad att rubba förtroendet till hans opartiskhet i målet.”

Lydelsen är koncist formulerad och ger ett brett spelrum för den som har att tillämpa regeln. Domstolen kan dock inte tolka en sådan regel helt efter eget bevåg.¹¹ Tillämpningen kan variera efter omständigheterna i det enskilda fallet och av motiven framgår att bestämmelsen ska tolkas i ljuset av Europadomstolens praxis som framkommit av art. 6.1 EKMR.¹² Som exempel på en jävsgrundande faktor lyfts att domaren på något sätt står i ett skuld- eller anställningsförhållande till en part.¹³

Vad som kan anses vara en sådan omständighet som är ägnad att rubba förtroendet måste bedömas efter omständigheterna i varje specifikt fall och ska ske med en objektiv måttstock. Exempel som uppenbar ovänskap med part, olämpligt uppträdande under processen eller tidigare uttalanden i den sak som ska prövas kan vara exempel på jävsgrundande omständigheter.¹⁴

Bylander presenterar en tydliggörande bild av hur de olika jävsgraderna ska indelas. Jävsgränserna är många gånger svävande med lösningar som är långt ifrån uppenbara. Som figuren tydliggör ligger de omständigheter ”som kan antagas utgöra jäv mot domare” utanför det som utgör ett formellt jäv. Sådana omständigheter omfattas av en upplysningsplikt för en domare enligt 4 kap 14 § RB. Denna regel är till för att jävsfrågan ska prövas så tidigt i målet som möjligt för att undvika

¹¹Strömholm 1996, s. 250.

¹²Prop. 1992/93:25 s. 19.

¹³NJA II 1943, s.52.

¹⁴Fitger och Mellqvist 2002, s.29.

att behöva ta om hela processen från början. Omständigheter som dessa gör att det anses olämpligt för en domare att handlägga målet även om de är så pass svaga att ett formellt jäv inte är för handen. Sådana omständigheter kallas för ”delikatessjäv” och behandlas mer utförligt nedan.

2.2.2 Delikatessjäv

Det kan uppstå situationer då kriterierna för ett formellt jäv inte är uppfyllda men det likväl föreligger någon besvärande omständighet. En domare bör vid sådan misstanke upplysa om dessa samtliga omständigheter och eventuellt avstå från att döma i målet.¹⁵ Sådana omständigheter kallas för ”delikatessjäv”, och ett exempel på en sådan omständighet är att domaren är bekant med någon av parterna.¹⁶ En domare som känner att han har en förutfattad mening om målet ska givetvis självmant avstå från att delta i sakens avgörande.¹⁷

2.3 Artikel 6 EKMR

Sverige ratificerade Europakonventionen 1953, men det dröjde till 1995 innan den fullt inkorporerades i svensk rätt. Av 2 kap 23 § RF framgår en bestämmelse om att lag eller annan föreskrift inte får meddelas i strid med Sveriges åtaganden på grund av konventionen. Inkorporeringen innebar emellertid ingen omstörtande förändring, då Sveriges domstolar även tidigare sökt tillämpa svensk lag i linje med EKMR.¹⁸ Warnling-Nerep framhäver emellertid att EKMR sträcker sig längre än rättegångsbalken och att en viss skepticism beträffande Europadomstolens avgöranden innan 1995 därför är påkallad.¹⁹ Artikel 6.1 EKMR stadgar att alla inom konventionens tillämpningsområde ska ges en rättvis förhandling inför en *oavhängig och opartisk domstol*.

En rättegång måste uppfylla höga krav på opartiskhet och oberoende och dessa krav ska iakttas särskilt då det rör sig om ett icke överklagbart beslut. För att en domare ska uppfylla kraven på opartiskhet måste han vara både subjektivt och objektivt opartisk. Den subjektiva sidan innebär att han de facto dömer opartiskt och den objektiva sidan att det för en utomstående betraktare inte får föreligga några legitima tvivel angående domarens opartiskhet i målet.²⁰ Att Europadomstolens praxis har betydelse för tolkningen av rättegångsbalkens regler om jäv framgår bland annat genom svenska domstolars frekventa hänvisning till Europadomstolens avgöranden.²¹

---

¹⁵Tiby 2003, s. 222.

¹⁶Ekelöf 2002, s. 150.

¹⁷Prop. 1992/93:25, s. 17.

¹⁸Danelius 2012, s. 39.

¹⁹Warnling-Nerep, Juridisk Tidsskrift, nr 1 2009/10, s. 233.

²⁰Danelius 2012, s. 199-200.

²¹Ehrenkrona, Svensk Juristtidning, häfte 4 1999, s. 488.

3. ”The Pirate Bay-målet”

3.1 Bakgrund

Under 2009 och 2010 pågick en uppmärksammad rättsprocess i målet mot grundarna av ”The Pirate Bay”. De fyra tilltalade dömdes till fängelsestraff och skadestånd i rekordsummor för medhjälp till brott mot upphovsrättslagen. Denna process kom att debatteras livligt då den aktualiserade politiska frågor om yttrandefrihet och upphovsrättsligt skydd. I fallet ansågs upphovsrätten väga tyngst vilket gav uppkom till en rad protester från exempelvis anhängare till *Piratpartiet*.²²

I pedagogiskt syfte kommer de olika besluten att presenteras i ett sammanhang och kategoriseras i de frågeställningar som uppsatsen berör.

3.2 Föreningsengagemang

3.2.1 Tingsrättens ordförande

Domaren var vid målets handläggning medlem i *Svenska föreningen för upphovsrätt*.²³ Föreningen hade vid tidpunkten för målets handläggning 389 stycken medlemmar. Föreningen verkar för en främjad upphovsrätt och bidrar till rättsområdets utveckling genom diskussioner på möten, seminarier och föreläsningar.²⁴ Föreningen har stödjande medlemmar som aktivt tagit ställning mot ”The Pirate Bay” i olika sammanhang men framhäver själv att den inte tar ställning i rättspolitiska frågor.²⁵ Föreningen är även ansluten till en huvudorganisation kallad *ALAI*, vars intressen av stärkt upphovsrättsskydd synes vara något starkare än *SFU*. Den framstår som en slags huvudorganisation som verkar på ett europeiskt, övergripande och aktivt sätt.²⁶

Domaren var även styrelseledamot i *SFIR* då målets avgjordes. Även *SFIR* är knutna till internationella organisationer som verkar för rättighetsinnehavares intressen.²⁷ Föreningen verkar för spridning och ökad förståelse för vikten av ett industriellt rättsskydd. Det ordnas föreläsningar, diskussioner och andra sammankomster för föreningens cirka 700 medlemmar. *SFIR* har bland annat lämnat ett remissvar över departementspromemorian ”*E-handelsdirektivet*”, där de avgivit ett

---

²²Svea Hovrätt, mål B 4041-09, skadeståndssumman uppgick till 46 miljoner kronor.

²³RH 2009:39

²⁴SFU, 2013-05-17.

²⁵Exempelvis föreningar som STIM, SAMI och IFPI. Dessa verkar för musikernas rättigheter.

²⁶ALAI, 2013-05-17.

²⁷RH 2009:39.

yttrande angående viljan att öka ansvaret för så kallade ”mellanhänder” på internet. Detta synsätt återspeglar föreningens inställning som kan sägas stå i motsats till de tilltalades synsätt i målet.²⁸

Tingsrättsdomaren fick då dessa omständigheter framkom utstå en del kritik från media. Det faktum att domaren inte upplyst om dessa förhållanden framstår som ytterst anmärkningsvärt och han hade själv ingen förklaring till varför inga upplysningar lämnats.²⁹

Hovrätten framhäver inledningsvis att jävsbestämmelsen grundas på den enskildes rätt till en rättvis rättegång. Detta ska dock ställas i relation till att en part inte ska kunna få en domare utbytt på allt för lösa grunder.

Hovrätten fastställer att det i fallet inte finns någonting som medför tvivel angående domarens själva dömande, det vill säga hans subjektiva opartiskhet. Hovrätten prövar sedan om det för en objektiv iakttagare kan anses finnas legitima tvivel angående domarens opartiskhet i målet. Det framkommer enligt hovrätten inga omständigheter som tyder på att någon av organisationerna har ett särskilt intresse av utgången i målet. Det intresse som organisationerna främjar ligger enligt hovrätten i linje med det allmänna intresse som följer av svensk grundlag.³⁰ Hovrätten fann således att åberopade omständigheter varken för sig eller vid en samlad bedömning utgjorde tillräckligt starka omständigheter för att anses som jävsgrundande.³¹

3.2.2 Tingsrättsnämndeman

En av tingsrättens ursprungliga nämndemän avsattes från att döma i målet innan det började.³² Detta då han var medlem i *Föreningen Svenska Tonsättare*. Detta är en organisation som tillvaratar musikens ekonomiska och ideella intressen.³³ En försvarsadvokat i målet uttalade även att organisationen hade ett svagare intresse av målets utgång än *SFU* och *SFIR*.³⁴

3.2.3 Hovrättsnämndeman

Inför hovrättens handläggning restes frågan huruvida en nämndeman som är anställd på bolaget *Spotify AB* kan anses som jävig att handlägga målet. Då målets utgång ansågs av ekonomiskt

---

²⁸SFIR, 2013-05-17.

²⁹TPB AFK 2012-07-04, minut 46.

³⁰2 kap 19 § RF.

³¹RH 2009:39.

³²Stockholm Tingsrätt yttrande, mål 4049-09, 2009-06-08.

³³Föreningen Svenska Tonsättare, 2013-05-17.

³⁴SR, Jönsson, 2009-04-23.

intresse för *Spotify AB* betraktades nämndemannen som olämplig att delta i målets fortsatta handläggning och avsattes därför.³⁵

3.2.4 Hovrättsdomare 1

Den ena av de två domarna i hovrätten vars jävsprövning gick upp till HD hade tidigare varit medlem i *SFU*. Domaren hade även varit sekreterare i *Föreningen Svensk Forms Opinionsnämnd*, vilket är ett sakkunnigorgan som avger yttranden angående upphovsrättsligt skydd för brukskonst.³⁶ Domaren ansåg sig själv inte jävig att handlägga målet.

3.2.5 Hovrättsdomare 2

HD hade även att pröva jäv angående en annan domare i hovrätten för sitt medlemskap i föreningen *SFIR*. Då HD prövade fler omständigheter sammanlagda, kommer beslutets utgång avseende hovrättsdomarna att presenteras i sin helhet nedan.

3.3 Koppling till part

Samtliga målsägandeombud i fallet var vid målets handläggning medlemmar i *SFU*. Två av dem var även vid tidpunkten medlemmar i *SFIR* och har på olika sätt uttryckt sitt stöd för ett stärkt upphovsrättsligt skydd.³⁷ Ett ytterligare samband mellan tingsrättsdomaren och ett målsägandeombud har framkommit då de båda satt som tvistelösare anlitate av *Stiftelsen för Internetinfrastruktur*.³⁸

3.4 Deltagande i lagstiftningsarbete

HD hade även att pröva huruvida hovrättsdomarens tidigare tjänstgöring vid *Justitiedepartementets enhet för immaterialrätt och transporträtt* kunde utgöra en jävsgrundande omständighet då hon under målet kom i kontakt med en liknande fråga som hon tidigare behandlat under lagstiftningsarbetet.

---

³⁵Aktbilaga mål 4041-09. 2009-09-25.

³⁶FSFO, 2013-05-17.

³⁷SR, Jönsson, 2009-04-23.

³⁸RH 2009:39.

3.5 NJA 2010 s. 274

Då jävsfrågan avseende de två hovrättsdomarna kom att prövas av HD tål detta beslut att refereras mer utförligt. Rättsfallet belyser samtliga av de tre nyss behandlade jävsgrunderna vilket nedan redogörs i ett sammanhang.

HD fastställer initialt vad som menas med partiskhet. Om domaren låter själva partsställningen påverka utgången av målet så ska han anses som partisk. Om partsställningen varit den omvända och domaren är beredd att döma på samma sätt, så är han inte att anse som partisk. HD framhäver vidare att art 6 EKMR och dess praxis har betydelse vid tolkningen av 4 kap 13 § 10 p RB.

Det anges i domen att det inte räcker att en part saknar förtroende för en domare, det måste också finnas en rimlig grund för en sådan åsikt. Att en domare uttryckt sin mening om en viss rättsfråga medför inte att en domare per automatik blir jävlig att döma i en sådan fråga i ett senare mål. Detta kan exempelvis ha gjorts i ett lagstiftningsärende, i en rättsvetenskaplig artikel eller helt enkelt i ett tidigare avgörande.

Att målsägandeombuden var medlemmar i samma föreningar som hovrättsdomarna ansågs av HD inte utgöra någon jävsgrundande omständighet då ingenting i fallet tydde på att det funnits ett närmare personligt samband.

En domare förväntas i sin yrkesroll alltid kunna ompröva sin åsikt oberoende av yttre hänsyn. Annorlunda blir det givetvis om domaren uttryckt sin åsikt rörande de specifika omständigheterna i det enskilda fallet. Detta är dock inte något som var för handen i det aktuella fallet. HD kommer slutligen fram till att de åberopade omständigheterna varken var för sig eller sammantaget ska anses som jävsgrundande enligt 4 kap 13 § 10 p RB.³⁹

HD:s terminologi i avgörandet belyser i större utsträckning än tidigare det faktum att EKMR har avgörande betydelse för utgången av många jävsfrågor. HD fokuserade sin prövning till att det för en objektiv betraktare inte får föreligga tvivel över domarens oberoende eller oavhängighet i målet, det vill säga sådana bindningar som skulle kunna påverka domarens ställningstagande i någon riktning.⁴⁰

---

³⁹NJA 2010 s.274.

⁴⁰ Fitger 2012, 4 kap 13 § RB.

4 Litteratur på området

4.1 Föreningsengagemang

Den frågeställning som blivit mest uppmärksam i målet är den när ett föreningsengagemang kan anses jävsgrundande för en domare som dömer i ett mål med anknytning till föreningarna. Frågan är när detta innebär sådana omständigheter som kan anses rubba förtroendet för en domares opartiskhet i målet.⁴¹ Föreningarnas intressen av ett främjat upphovsrättsligt skydd står i strid med de tilltalades syn på upphovsrätten. Ekelöf framhäver att politiska intressen i allmänhet inte kan anses grunda jäv, dock kan särskilda omständigheter leda till ett annat utfall. Detta kan exempelvis vara att målet har en stark politisk prägel.⁴² Detta resonemang stöds även av Tiby som anger att ett vanligt förekommande intresse inte i sig kan anses tillräckligt specialiserat för att grunda jäv i ett mål som rör intresset i fråga.

Det som ska undersökas är målets anknytning till föreningen samt föreningens intresse av målets utgång. Omständigheterna i det enskilda fallet ska avgöra huruvida jäv föreligger, och de värderingar som råder i samhället kan även här komma att spela in i bedömningen. Har domaren en framträdande roll i föreningen kan detta också spela in i bedömningen. Det krävs ett särskilt, specialiserat och individualiserat förhållande för att jäv ska anses föreligga. En jämförelse med beslutet att förklara nämndemannen med anknytning till *Spotify AB* jävig kan här göras då *Spotify AB* ansågs ha ett särskilt ekonomiskt intresse av målets utgång. Detta till skillnad från *SFU* och *SFIR* som inte ansågs ha ett sådant intresse.⁴³

I motiven lyfts att föreningsengagemang som kan härledas till målet onekligen inte alltid kan anses grunda jäv. Det vore processekonomiskt ohållbart och skulle leda till att jäv kunde konstateras i ett besvärande antal fall. Det finns även en lista utformad av *The International Bar Association* vilken anger riktlinjer för när en domare ska anses jävig. Listan anger omständigheter i en skala bestående av röda, brandgula och gröna omständigheter. De omständigheter som återfinns på den ”gröna listan” är sådana som inte ens anses behöva upplysas av domaren. Ett exempel på en sådan omständighet är att en domare och ett målsägandeombud är medlemmar i samma ideella förening.⁴⁴ Fitger framhäver även i sin kommentar i *Zeteo* att om organisationen inte är part utan endast har ett

---

⁴¹4 kap 13 § 10 p. RB.

⁴²Ekelöf 2002, s. 148.

⁴³Tiby 1993, s. 17, 234, 305-306.

⁴⁴Sandgren, SvJT 2010 s.689.

intresse av målets utgång innebär ett medlemskap i en sådan förening sällan risk för jäv. Det är emellertid fortfarande olämpligt för domaren att döma i ett sådant mål.⁴⁵

Detta resonemang måste givetvis ställas i förhållande till att allmänhetens förtroende för rättssäkerheten inte får urholkas och att tilltron till rättsväsendet är en av de mest centrala bitarna i en funktionell rättsstat.⁴⁶

4.2 Koppling till part

Då samtliga målsägandebiträden är medlemmar i samma organisationer som domarna, kan en koppling mellan domarna och en part i målet konstateras. Ekelöf framhäver det olämpliga i att en domare handlägger ett mål där han är bekant med en part men att det krävs ett nära samband för att detta ska utgöra jäv i formell mening. I det aktuella fallet rör det sig om en parts ombud som sitter i samma förening som domarna, vilket gör att denna koppling torde krävas vara ännu starkare för att utgöra jäv.⁴⁷

Om domaren har en nära vänskap eller en uppenbar ovänskap med någon av parterna bör detta utgöra jäv enligt 4 kap 13 § 10 p RB.⁴⁸ Endast det förhållandet att en domare är medlem i samma förening som en part, eller som i detta fall, en parts ombud, medför inte per automatik att jäv är för handen. Samband på ett politiskt, organisatoriskt eller vänskapsmässigt plan hamnar ofta utanför den ram som utgör jäv enligt 4 kap 13 § 10 p RB, vilket innebär att den föreliggande kopplingen synes för svag för att utgöra jäv.⁴⁹

4.3 Deltagande i lagstiftningsarbete

Denna jävsgrund är sparsamt kommenterad i den juridiska doktrinen vilket troligen hänger samman med att domare av tradition sällan engagerar sig i lagstiftningsärenden. I sådana fall då detta skett har det emellertid i regel inte ansetts utgöra en jävsgrundande faktor.⁵⁰ Detta innebär givetvis inte att det alltid är acceptabelt för en domare att döma över en regel domaren själv utformat. Domaren får inte ha varit involverad i lagstiftningsarbetet på ett sådant sätt att hans opartiskhet kan anses rubbad vid en bedömning av en sådan rättsfråga. En individuell bedömning måste göras vilket leda till skilda resultat. Detta framgår exempelvis efter en genomgång av Europadomstolens praxis.

---

⁴⁵Fitger 2012, 4 kap 13 § RB

⁴⁶SOU 1938:44 s. 107

⁴⁷Ekelöf 2002, s. 150.

⁴⁸Fitger 2002, s.29

⁴⁹Tiby 1993, s. 216-217

⁵⁰Nordh och Lindblom 2001, s. 120.

5 Praxis på området

5.1 Allmänt om rätten till en opartisk och oberoende domstol

Art 6.1 EKMR definieras på sätt och vis genom den praxis som bildats av Europadomstolen, vilken även har betydelse för den svenska jävsregeln.⁵¹ Principen om en rättvis rättegång innebär vidare att en part ska ha haft anledning att uppfatta det så att han eller hon har fått en rättvis rättegång.⁵²

En grundsats för tillämpningen av art 6.1 EKMR har uttryckts genom maximen ”*justice must not only be done, it must also be seen to be done*”. Denna grundsats härstammar från ett klassiskt brittiskt avgörande från 1927 och tjänar som utgångspunkt för bedömningen än idag. Domstolen ska med andra ord inte bara vara opartisk, den ska också framstå som opartisk.⁵³

Europadomstolen har vid bedömning av domstolens opartiskhet gjort en distinktion mellan subjektiv och objektiv opartiskhet.⁵⁴ Den subjektiva opartiskheten består i att domaren de facto dömer på ett opartiskt vis och bortser från ovidkommande hänsyn. Den objektiva opartiskheten består i att det för en objektiv iakttagare inte får föreligga några legitima tvivel angående domarens opartiskhet.⁵⁵ Svensk vägledande praxis är förhållandevis sällsynt på området vilket till stor del är en följd av det överklagandeförbud enligt 54 kap 8 § RB där det stadgas att hovrätts beslut angående en tingsrättsdomares jäv inte får överklagas till högre rätt.⁵⁶

5.2 Föreningsengagemang

5.2.1 NJA 1978 s. 464.

Rättsfallet rörde frågan huruvida en nämndeman var att anse som jävig då han satt som förtroendevald i en lokal förening ansluten till en riksorganisation med ett intresse av målets utgång. Detta intresse stod i motsats till den andra partens intresse i målet. Då tingsrätten var slutinstans i

---

⁵¹Framgår av NJA 1998 s. 228 samt prop. 1992/93:25 s. 19.

⁵²Framgår av NJA 2008 s.760 och visar på EKMR:s genomslag i svensk rätt.

⁵³R.v Sussex Justices ex p. Mccarthy. Maximen återkommer exempelvis i Europadomstolens avgöranden *Delcourt mot Belgien § 31* och *Sramek mot Österrike § 42*.

⁵⁴*Piersack mot Belgien § 30*.

⁵⁵*Hauschilt mot Danmark § 47-48*.

⁵⁶Fitger 2012, 4 kap 13 § RB.

fallet och då det rörde sig om ett principiellt avgörande ansågs jäv här vara för handen.⁵⁷ Det ska erinras om att föreningen som nämndemannen verkade i inte var part i målet utan endast ansluten till en part med ett intresse av målets utgång. Rättsfallet fastslår den principen att jäv föreligger då en domare representerar en förening med ett direkt intresse av utgången i målet. Med tanke på att rätten här lyfter att det rörde sig om ett principiellt mål är det anmärkningsvärt att prövningen i ”The Pirate Bay-målet” inte ens nämnde det faktum att målet hade en politisk anknytning.⁵⁸

5.2.2 Holm mot Sverige

I fallet hade den tilltalade blivit stämd för förtal då han utgivit en bok med politiska anklagelser mot kärandeparten. En tryckfrihetsjury friade den tilltalade i en icke överklagbar dom. Rätten bestod av tre domare samt en jury bestående av nio personer, varav fem var medlemmar i Socialdemokraterna. Den tilltalade var anställd av Socialdemokraterna och hade tidigare verkat som ideologisk rådgivare till partiet. Förlaget som gav ut boken var också vid tidpunkten helägt av Socialdemokraterna. Kärandeparten var å andra sidan starkt kritisk till partiet och dess politiska hållning, vilket skapade en politisk motsättning. Europadomstolen framhäver inledningsvis att art 6.1 EKMR gäller likaväl för en jury som för ordinarie domare. Det förelåg i fallet ett samband mellan författaren, förlaget och de socialdemokratiska jurymedlemmarna. Dessa omständigheter tillsammans med det faktum att målet var av politisk natur med ett klart politiskt motsatsförhållande mellan parterna medförde att Europadomstolen fann att Sverige inte erbjudit en rättvis rättegång enligt art 6.1 EKMR. Även i ”The Pirate Bay-målet” förelåg ett slags politiskt motsatsförhållande, detta kunde dock inte konstateras vara lika tydligt som i detta fall.⁵⁹

5.3 Koppling till part

5.3.1 RÅ 2009 ref.8

Regeringsrätten hade här att avgöra huruvida en ledamot i kammarrätten som samtidigt var tjänstledig från Skatteverket kunde anses opartisk att delta i ett mål där Skatteverket var part. Då Skatteverket i fallet representerades av en annan enhet än den där ledamoten var anställd ansågs jäv inte vara för handen.⁶⁰ Sandgren är kritisk till domen och anser att det för en objektiv iakttagare i ett sådant här fall finns anledning att betvivla ledamotens opartiskhet och oberoende.⁶¹ Regeringsrätten är här tillåtande vad gäller det samband en domare får ha till en part. Troligen är detta ett led i att domstolen på senare år önskat bredda sin rekrytering. Att förklara alla tidigare anställda på

---

⁵⁷Dåvarande 4 kap 13 § 9 p.

⁵⁸NJA 1978 s. 464.

⁵⁹*Holm mot Sverige*.

⁶⁰RÅ 2009 ref. 8.

⁶¹Sandgren, Juridisk Tidsskrift, nr 2 09/10, s. 318.

Skatteverket jäviga att döma i mål där skatteverket medverkar hade i princip helt hindrat en sådan domarrekrutering.

5.3.2 NJA 2007 s. 841

En skiljeman ansågs i fallet inte uppfylla de krav på opartiskhet som ställs enligt 8 § LSF. Skiljemannen hade en konsulttjänst på en firma vars största klient var part i målet. Intresse- och lojalitetsbindningen ansågs i fallet allt för stark vilket enligt HD utgjorde sådana omständigheter som är ägande att rubba förtroendet för skiljemannens opartiskhet i målet.⁶² Här ställer HD höga krav för en skiljemans opartiskhet då sambandet i fallet trots allt får anses som relativt svagt. En förklaring kan ligga i att en skiljedom inte går att klandra samt att man velat bibehålla Sveriges förtroendekapital vad gäller skiljedomsverksamhet.⁶³

5.3.3 Belilos mot Schweiz

Ett fall som i vissa hänseenden liknar RÅ 2009 ref. 8 är *Belilos mot Schweiz*. En polis ingick i en polisenämnd med dömande funktioner för att sedan återgå till sitt arbete som polis. Europadomstolen ansåg här att det objektivt kunde ses som att han fortfarande var lojal mot sina forna kollegor och därför ansågs inte nämnden uppfylla det krav på allmänhetens förtroende som en domstol ska åtnjuta enligt art. 6.1 EKMR.⁶⁴

5.4 Deltagande i lagstiftningsarbete

5.4.1 RÅ 2005 ref. 1

En domare hade i fallet medverkat i ett propositionsarbete med en likartad bestämmelse som var aktuell i målet. Regeringsrätten framhåller här att propositioner är politiska avgöranden och inte nödvändigtvis behöver utgöra ledamöternas personliga uppfattning i frågan. Att en domare endast medverkat i ett lagstiftningsärende medför inte per automatik att jäv är för handen, vilket det heller inte gjorde i det här fallet.

5.4.2 Procola mot Luxemburg

I fallet hade ledamöter som utformat ett mjölkkvotsystem också medverkat i beslut där kvotsystemet tillämpades. Myndigheten hade både rådgivande, dömande och regelskapande

---

⁶² NJA 2007 s. 841.

⁶³ Sandgren, Svensk Juristtidning, häfte 8 2010 s. 689.

⁶⁴ *Belilos mot Schweiz*.

uppgifter, och att utöva dessa uppgifter avseende samma bestämmelser skapar enligt Europadomstolen tvivel om domstolens opartiskhet, vilket inte anses förenligt med art 6.1 EKMR.⁶⁵ Om det kan anses att domaren känner sig bunden av sina tidigare ståndpunkter rubbar detta även domarens opartiskhet.

5.5 Sammanfattning av praxis

Som framgår ovan ger den existerande praxisen ingen fast vägledning av hur jävsbegreppet ska tolkas. Flera fall med olika omständigheter har givit skiljda jävsbeslut och någon enkel sammanfattning kan här inte ges. Europadomstolen tycks ha givit begreppet vidare tolkning än vad RB medger. Detta sägs emellertid med försiktighet då varje fall måste bedömas i sin egen kontext. ”Holmfallet” och NJA 1978 s. 464 har en del liknande omständigheter som ”The Pirate Bay-målet”. Rättsfallen visar att ett politiskt samband och en föreningskoppling de facto kan innebära jäv. Analogier ska dock göras med stor försiktighet då fallen på flera punkter skiljde sig väsentligt från varandra.

---

⁶⁵*Procola mot Luxemburg.*

6 Röster för och emot jäv i ”The Pirate Bay-målet”

6.1 Därför var domarna inte jäviga

Det ska inledningsvis konstateras att jävsprövningen avseende hovrättsdomarens involvering i lagstiftningsarbetet inte debatterats lika flitigt som övriga frågeställningar i uppsatsen. Fokus kommer därför att läggas på domarnas föreningsengagemang och det förhållandet att även målsägandeombuden var medlemmar i dessa föreningar.

Den fråga som inledningsvis ska ställas är om domarna genom sitt samband med organisationerna och målsägandeombuden kan anses dela deras ställningstaganden på ett sådant vis att det kan uppfattas att de haft förutfattade meningar avseende målets sakfrågor.

Ett allmängiltigt svar på när ett föreningsengagemang grundar jäv kan omöjligt ges. En prövning måste ske av samtliga omständigheter i det enskilda fallet.⁶⁶ I NJA 1978 s 464 framkom ett sakkunnigutlåtande av Heuman, vilket ger viss ledning i tillämpningen av 4 kap 13 § 10 p RB. För att avgöra om jäv föreligger i fall som dessa ska man se till organisationens syfte, verksamhet och hur stort intresse organisationen har av målets utgång. Hur pass engagerad är domaren i organisationen? Om domaren engagerat sig särskilt i saken kan detta medföra jäv. Domarnas engagemang torde i fallet snarare tolkas på så sätt att det innebär ett allmänt engagemang, utan koppling till det aktuella målet⁶⁷. I fallet rör det sig om föreningar som främjar ett allmänt intresse av upphovsrätten. *SFIR*:s stadgar framhäver bland annat att föreningen är politiskt neutral och främjar intresset av immaterialrättsligt skydd.⁶⁸ *SFU* tar inte ställning i rättspolitiska frågor och verkar också den på ett allmänt plan. Det rör sig således inte om några aktiva intresseorganisationer på området, vilket kan jämföras med den skillnad det inneburit om domarna suttit med i organisationer som exempelvis *STIM* eller *SAMI* som har ett direkt intresse av målets utgång.⁶⁹ En problematiserande faktor är att intresseorganisationer som *SAMI*, *STIM* och *IFPI* står som stödjande medlemmar till *SFU*. Detta talar för ett samband mellan organisationerna, men kan det anses utgöra ett sådant samband som kan rubba förtroendet för domarnas opartiskhet i målet?

---

⁶⁶Sandgren, SVD 2009-05-14.

⁶⁷Tiby, s. 15, 216-218.

⁶⁸SFIR, 2013-05-17.

⁶⁹STIM 2013-05-17, SAMI 2013-05-17.

Efter en granskning av målets karaktär jämfört med föreningarnas stadgar torde det kunna uteslutas att någon av organisationerna har ett direkt intresse av målets utgång.⁷⁰ Skillnad var det angående nämndemannen med anställning hos *Spotify AB*, där ett ekonomiskt intresse kunde konstateras. Ett mer allmänt intresse måste vara starkare än ett ekonomiskt för att utgöra jäv. Då inga uppgifter pekar på att organisationerna har ett särskilt intresse av målets utgång bör denna grund inte heller per automatik medföra jäv.⁷¹

Det faktum att rättens ledamöter är medlemmar i föreningar där även målsägandeombud är medlemmar medför i sig ingen jävssituation. Jävsreglerna tar i första hand sikte på domarens samband med en part. I detta fall rör det sig om ett samband med en parts ombud, vilket medför ett starkare sambandskrav för att jäv ska anses föreligga. Lämpligheten att döma målet kan dock diskuteras då jävssituationens existens i sig kan skada rättsväsendets förtroende.⁷² Även om det föreligger en koppling innebär detta inte att det föreligger en jävskoppling, vilket det enligt Danowski inte gör i fallet.⁷³

Det bör erinras att ett samband mellan en domare och en part i många fall lätt kan konstateras. Frågan är vad som ska utgöra ett jävsgrundande samband. Endast det faktum att vara med i samma idrottsförening eller samma politiska parti kan inte i sig medföra en jävssituation. Omständigheterna i det enskilda fallet avgör således alltid om de kan anses rubba förtroendet för domarens opartiskhet i målet.⁷⁴

HD har uttalat att det i viss mån är av godo att en domare skaffar sig specialistkompetens inom vissa områden.⁷⁵ Detta resonemang för även Warnling-Nerep som anser det är av godo att domare skaffar sig fördjupad kunskap och att det vore orimligt att kräva en total avhållsamhet från sådant föreningsengagemang av domare. Det kan sägas bli en avvägning av mellan önskan av specialiserade domare mot risken att deras opartiskhet rubbas, vilket en fördjupning i ett rättsområde kan leda till.⁷⁶ En domare bör dock vara försiktig med att fördjupa sig allt för mycket i ett ämne, det kan tyckas vara en bättre lösning att utnyttja sakkunnighetsinstitutet än att riskera uppkomsten av jävssituationer.

---

⁷⁰Jämfört med ex. *Spotify AB:s* intresse.

⁷¹Kindbom, Infotorg 2009-06-25.

⁷²Bergholtz, Aftonbladet 2009-04-29.

⁷³Danowski, P1 Morgon 2009-04-23.

⁷⁴Schultz 2009-04-23.

⁷⁵NJA 2010 s. 274.

⁷⁶Warnling-Nerep, Juridisk Tidsskrift nr 1 2009/10 s. 233.

Schultz skriver bland annat på sin juridikblogg att det inte vore rimligt att ha en ordning där domare är helt förhindrade att delta i allmänna samtal eller föreningar. *SFIR* och *SFU* är öppna organisationer som inte har någon uttalad agenda att försvara upphovsrätten i eventuella konflikter.⁷⁷ Sandgren kommenterar domen i *Svenska Dagbladet Opinion* där han anser att tingsrättens domare misstänkliggjorts på lösa grunder. I det fall domaren skulle anses jävig skulle i princip alla immaterialrättsliga mål han dömt i också behöva tas om. Att dra jävsbegreppet så långt skulle vara processekonomiskt ohållbart.⁷⁸

6.2 Kritiska röster över jävsdomen

Besluten som innebar avslag på jävsinvändningarna fick utstå en del kritik. De tilltalade upplevde under processen ett ständigt motstånd från rättsens sida. De tilltalades situation lyftes heller inte nämnvärt i besluten, varför det inte är svårt att förstå de tilltalades känsla av bristande objektivitet från rättsens sida.⁷⁹

Advokat Pelle Svensson har förespråkat en striktare jävsbedömning enligt generalklausulen, bland annat genom att peka på det olämpliga i att domare dömer i mål med anknytning till en part exempelvis genom medlemskap i samma ideella föreningar eller politiska partier. Då ett mål vållat stor medial uppmärksamhet kan detta påverka jävsbedömningen i striktare riktning. Detta då allmänhetens förtroende är det viktigaste för domstolarnas verksamhet. En helhetsbedömning av samtliga omständigheter bör vidare göras för att bedöma huruvida jäv kan anses föreliggande. Tiby nämner ett sakkunnigutlåtande av Heuman, som framhäver det faktum att flera svaga jävsgrunder tillsammans kan väga över till en stark jävsgrund och att flera ledamöters intresseanknytning riktade åt samma håll även kan medföra att de sammanlagt anses grunda jäv.⁸⁰

Vad gäller hovrättens bedömning av tingsrättsdomarens jäv kan framställningen uppfattas som något skev. Detta då jävsbeslutet endast lyfter de tilltalades intresse och inte nämner det allmännas intresse av en opartisk domstol. Målets framställning kan för en oinvigd läsare tyckas okontroversiellt, när det i själva verket rör sig om ett banbrytande fall med mycket på spel för de tilltalade. Ju större integritetskränkning en dom kan få för en tilltalad, desto större uppmärksamhet bör jävsfrågan ges.⁸¹ Det är anmärkningsvärt att hovrätten inte nämner målets ideologiska sprängkraft och principiella natur, då jävsfrågan är av yttersta vikt för tilltron till rättsväsendet.

---

⁷⁷Schultz 2009-04-23.

⁷⁸Sandgren, SVD Opinion 2009-05-20.

⁷⁹Sunde 2012-07-04, *TPB AFK* minut 47 2013-05-17.

⁸⁰Tiby s. 198, 292.

⁸¹Bylander, Juridisk Publikation nr 2/2009.

Hovrätten nämnde heller inte i sitt beslut de stödjande medlemmarnas hållning eller *SFU*:s koppling till den internationella organisationen *ALAI*, som verkar på ett mer aktivt plan för stärkt upphovsrättsskydd.⁸²

Hovrätten framhäver visserligen att tingsrättsdomaren lämpligen borde ha upplyst om sitt föreningsengagemang, även om detta inte innebär någon formell anmälningsplikt. En försummad upplysningsplikt grundar i sig inte jäv, men det kan vara en inspelande faktor i den sammanlagda jävsbedömningen. Det kan spela en roll i gränsfall som detta och borde enligt Bylander ha medfört en jävsgrundande faktor i det aktuella fallet. Hovrättens sammantagna bedömning nämnde inte denna försummade upplysningsplikt som en inspelande faktor. Frågan kan givetvis ställas hur hovrättens bedömning står sig i förhållande till art 6.1 EKMR som traditionellt givit ett friare tolkningsutrymme än RB:s regler. Det kan klart diskuteras huruvida hovrättens beslut inneburit ett minskat förtroendekapital för det svenska rättsväsendet.⁸³

Att tingsrättsdomaren var olämplig att handlägga målet är många ense om. Det kan tyckas obetänksamt att en domare ens försätter sig i en sådan situation som kan riskera att skada förtroendet för rättsväsendet, och rättegången borde därför tas om enligt den före detta hovrättschefen Olle Ekstedt.⁸⁴ Även Peter Althin anser det olämpligt att förminska allvaret i en situation som denna, vilket som han anser flera gjort och att målet därför borde ha tagits om.⁸⁵

---

⁸²ALAI 2013-05-17.

⁸³RH 2009:39.

⁸⁴Ekstedt, Sveriges Radio 2009-05-11.

⁸⁵Althin, P1 Morgon 2009-04-23.

7 Är jävsregeln adekvat i sin nuvarande form?

Det kan konstateras att generalklausulen idag är svåröverskådlig med en i viss mån svårtolkad praxis. Jävsproblematiken karaktäriseras av en brist på klara och fasta ställningstaganden.⁸⁶ Frågan om det behövs ytterligare riktlinjer för domares opartiskhet kan därför anses berättigad. *Förtroendekretningen* presenterar ett förslag till etiska riktlinjer för domarkåren med 4 kap 13 § 10 p som utgångspunkt.⁸⁷ Sådana etiska riktlinjer skulle enligt Sandgren stärka allmänhetens förtroende för rättsskipningen samt domarnas legitimitet och förutsebarhet. Detta exempelvis genom ett införande av mer precisa jävskriterier och riktlinjer.⁸⁸

Avslutningsvis vill jag kommentera de påfrestningar som kan uppstå då en rättsprocess måste tas om från början på grund av en jävssituation. Att undanröja en dom kan i vissa fall innebära ett stort lidande för inblandade parter. Ett fall som illustrerar detta är det så kallade ”Södertäljemålet”, där en nämndeman förklarades jävig efter en rättegång som tagit ett år att genomföra till en samhällskostnad på över 200 miljoner kronor.⁸⁹ Tingsrättens andra runda tar ytterligare ett år och med all sannolikhet kommer hovrättens prövning ta ett år till. Målets upprepning innebär en enorm belastning för brottsoffer och vittnen men även tilltalade med tanke på den långa häktningstiden. Frågan är om samhällets medborgare är villiga att acceptera en sådan kostnad när ett fall som detta likväl kommer omprövas. Som Europadomstolen framhåvt är jävsfrågan viktigare då det rör sig om ett icke överklagbart beslut.⁹⁰ Förtroendet för rättsskipningen är av största vikt, men är detta värt vilket pris som helst? Med inspiration av 11 § FL vill jag därför presentera ett förslag till en lagformulering som skulle fungera som ett slags säkerhetsventil i rent uppenbara rättsfall.

Från jäv bortses när frågan om opartiskhet uppenbarligen saknar betydelse för utgången i målet.

Detta skulle möjliggöra för domstolen att i helt uppenbara fall bortse från jävsfrågan när målets utgång uppenbarligen inte påverkats av en domares jävighet. Detta måste givetvis ställas i relation till de höga krav som måste ställas på domstolens förtroende samt till en helhetsbedömning av samtliga omständigheter i varje specifikt fall.

---

⁸⁶Tiby s. 304.

⁸⁷SOU 2008:106 s. 82.

⁸⁸Sandgren, Juridisk Tidsskrift, nr 3 2009/10 s. 752.

⁸⁹Målet är i skrivande stund (maj 2013) uppe för behandling i tingsrättens andra runda.

⁹⁰Sveriges Domstolar 2012-10-05.

8 Analys

Jag kommer nedan att sammanfatta mina slutsatser i förhållande till de inledande frågeställningarna. Uppsatsens syfte har varit att utreda jävsfrågan kring ”The Pirate Bay-målet”. Jävsfrågan i fallet aktualiserade en rad olika diskussionsfrågor vilka har behandlats separat för att ge läsaren en god bild av jävsproblematiken.

1. När kan ett föreningsengagemang grunda jäv för en domare?

Detta är uppsatsens huvudsakliga frågeställning och för att besvara denna måste det klargöras vad för slags föreningar det rör sig om. Desto starkare intresse föreningen har av målets utgång, desto mer talar för att jäv är för handen. Om domaren har en ledande ställning i en förening kan också ha betydelse för bedömningen. En helhetsbedömning måste således göras och något generellt svar är inte möjligt att ge.

Då tingsättsdomarens föreningsengagemang varit starkare än hovrättsdomarnas inriktas framställningen nedan på dennes jävsprövning. Det problematiska i ”The Pirate Bay-målet” är att föreningarnas intresse synes vara av en mer allmän art. Föreningarna det rör sig om främjar ett allmänt ideellt intresse av upphovsrätten vilket spontant inte tycks uppfylla de krav på ett särskilt eller direkt intresse annars har ansetts gälla. Det problematiska i fallet är att föreningarna på flera vis har ett samband med organisationer som har ett sådant direkt intresse. Viss praxis har pekat i riktningen att detta kunnat medföra jäv. I detta fall ansågs sambandet emellertid inte tillräckligt starkt för att utgöra en jävsgrund.

Ett formellt jäv ansågs i fallet inte föreligga. Det var emellertid ytterst olämpligt för tingsrättsdomaren att handlägga målet. En domares upplysningsplikt inträder redan vid förhållanden som kan antagas utgöra jäv för domaren. Det är ett så kallat ”delikatessjäv”. Jävsbeslutet angående tingsrättsdomaren framhävde det olämpliga i att domaren inte upplyst om samtliga föreliggande omständigheter, detta ansågs dock inte ha någon avgörande betydelse för den formella jävsprövningen. Det är anmärkningsvärt att en domare som handlägger Sveriges vid tidpunkten mest uppmärksammade rättsfall underlåter att upplysa om sådana omständigheter och på så vis riskerar allmänhetens förtroende för rättsväsendet. Synnerligen när han själv tagit ett beslut om att tidigare avsätta en nämndeman på grund av ett likande föreningsengagemang.

Personligen anser jag att det förelåg ett delikatessjäv i fallet. Detta gjorde domaren olämplig att handlägga målet men utgjorde ingen formell jävsgrund så att målet behövde tas om. Redan då jäv kan antagas föreligga ska en domare att skarpt överväga sin lämplighet att delta i handläggningen av ett mål.

2. När grundar en domares koppling till en part jäv?

Då samtliga målsägandeombud är medlemmar i samma föreningar som vissa domare uppkom frågan om detta kan anses grunda jäv. Endast det faktum att domaren och en målsägandepart är medlemmar i samma förening kan onekligen sällan vara en sådan jävsgrundande omständighet. Det krävs i så fall ett starkare samband eller att flera faktorer tillsammans väger över. Exempelvis har faktorer som nära vänskap eller uppenbar ovänskap nämnts som jävsgrundande. Givetvis ser det inte bra ut om en domare står och småpratar med en av parterna vid tiden för processens handläggning, men att hindra en domare från att döma i fall där med en enklare bekantskap med part vore enligt min mening ett orimligt krav att ställa.

Flera omständigheter pekade i fallet på ett samband mellan domare och målsägandesidan. Dessa förhållanden kan inte uppfattats som särskilt nöjaktiga sett ur de tilltalades perspektiv. Speciellt inte då det aldrig framkom något samband som kunde ”väga upp” på deras sida. Det vore dock att dra jävsbegreppet för långt att förklara en domare jävig endast för att ha delat ett förenings samband med en parts ombud eller att för att ha suttit i samma tvistelösningsgrupp som ett sådant ombud. Dessa omständigheter kan dock komma att spela in i en sammantagen jävsbedömning.

3. När grundar en domares medverkan i lagstiftningsarbete jäv?

Då frågan har givit varierande utslag i praxis är det problematiskt att ge ett generellt svar. En domare måste vara kapabel att göra en opartisk bedömning av målet utan att se till ovidkommande hänsyn. Det får med andra ord inte föreligga några tvivel angående domarens opartiskhet att handlägga ett mål. En domare ska kunna pröva ett mål utan att vara bunden av tidigare uttryckta åsikter, inte heller får det föreligga tvivel för en objektiv betraktare över hans opartiskhet att döma i ett sådant fall.

För att avgöra om domarens opartiskhet kan anses rubbad måste man göra en individuell bedömning av varje särskilt fall. Det vore enligt min mening orimligt att utesluta en domare från att döma i ett mål där han endast då på något vis deltagit i ett tidigare lagstiftningsarbete. Om domarens

deltagande varit djupt involverat eller om domaren på något sätt uttalat sig starkt om hur en sakfråga bör tillämpas så skulle detta medföra att jäv anses för handen. Det åligger dock en domare att i sin professionella yrkesroll undvika att sådana situationer uppstår.

De nyss genomgångna jävsgrunderna har var för sig inte ansetts innebära jäv. Detta resonemang är av domstolarna väl underbyggt och jag kan inte efter min utredning anse att jag är av en annan åsikt. Vid en sammanlagd bedömning av samtliga omständigheter i fallet kommer man enligt mig mycket nära gränsen för vad som utgör ett jävsförhållande. Det förelåg flera omständigheter som talade för att domarna skulle anses jäviga och dessa sammantagna gjorde denna bedömning än mer delikat.

Hovrättens beslut över tingsrättsdomarens jävighet lämnade en del att önska. Hovrätten utelämnade bland annat målets ideologiska sprängkraft, dess betydelse för de tilltalade och dess mediala uppmärksamhet. Dessa är omständigheter av har doktrin ansetts ha betydelse för bedömningen av en jävsfråga. I det hypotetiska fall att rätten funnit att jäv varit för handen efter en sammantagen bedömning av omständigheterna tror jag få betraktare hade sett besluten som omotiverade.

Att domstolens förtroende är av yttersta vikt för vår rättsstat är ett så starkt argument att vi i vissa fall måste ta den kostnad det innebär att ta om ett mål från början. Som jag tidigare presenterat anser jag dock att det i rent uppenbara fall borde finnas en undantagsregel som gör det möjligt för rätten att slippa ta om ett rättsfall från början. Detta skulle kunna vara en lösning då processkostnaderna är orimligt stora och en omprövning i högre rätt likväl kommer att genomföras.

Hovrätten valde i fallet den enkla vägen och undvek på så sätt flera problematiska följdfrågor. Det vore såklart svårt att ha en rättsordning där domare är förhindrade att engagera sig i föreningar, samtala med parter eller uttrycka sin åsikt i en rättsfråga.

Avvägningen mellan en domares rätt att engagera sig gentemot samhällets fulla förtroende för domstolens verksamhet är verkligen delikat. Att helt förbjuda domare från ett allmänt och ideellt engagemang vore enligt mig att dra jävsbegreppet ett steg för långt. Domstolens opartiskhet får dock aldrig tas för given. En rättvis rättegång är essentiellt för parts upplevelse av en rättvis behandling och allmänhetens förtroende till domstolen. En rättvis rättegång är essentiellt för ett demokratiskt samhälle.

Käll- och litteraturförteckning

Offentligt tryck

Nytt Juridiskt Arkiv II

NJA II 1943, sextioåttonde årgången, Tidsskrift För Lagstiftning m.m. P.A. Norstedt & Söners Förlag, Stockholm.

Propositioner

Prop. 1973:90, *Med förslag till ny regeringsform och ny riksdagsordning m.m.*

Prop. 1992/93:25, *Om handläggning av brottmål efter rättspsykiatrisk undersökning m.m.*

Statens offentliga utredningar

SOU 1938:43, *Processlagsberedningens förslag till rättegångsbalk.*

SOU 2008:106, *Ökat förtroende för domstolarna - strategier och förslag.*

Litteratur

Ekelöf, Per Olof, Edelstam, Henrik (2002), *Rättegång I*, åttonde upplagan, Norstedts Juridik AB, Stockholm.

Danelius, Hans (2012), *Mänskliga rättigheter i europeisk praxis: en kommentar till Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna*, fjärde upplagan, Norstedts Juridik AB, Stockholm.

Fitger, Peter, Mellqvist, Mikael (2002), *Domstolsprocessen: en kommentar till rättegångsbalken*, andra upplagan, Norstedts Juridik AB, Stockholm.

Nordh, Robert, Linblom, Per Henrik (2001), *Kommentar till RB häfte*, Iustus Förlag, Uppsala.

Strömholm, Stig (1996), *Rätt, rättskällor och rättstillämpning*, femte upplagan, Norstedts Juridik AB, Stockholm.

Tiby, Eva (1993), *Domarjäv*, Juristförlaget, Lund.

Tidsskriftsartiklar

Bylander, Eric, *Om jävsprövningen i TPB-målet*, Juridisk Publikation nr 2/2009.

Ehrenkrona, Carl Henrik, *Europakonventionens betydelse för den svenska rättegångsordningen*, Svensk Juristtidning, häfte 4 1999, s. 488.

Sandgren, Claes, *Domarjäv*, Juridisk Tidsskrift, nr 2 09/10, s. 318.

Sandgren, Claes, *Etiska riktlinjer för domare och åklagare?* Juridisk Tidsskrift, nr 3 2009/10 s. 752.

Sandgren, Claes, *Domares jäv och skiljemans obehörighet*, Svensk Juristtidning 2010 s.689.

Warnling-Nerep, Viveka, *RB:s regler om domarjäv i ljuset av Europakonventionen: några kommentarer kring RÅ 2009 ref. 8*, Juridisk Tidsskrift, nr 1 2009/10, s. 233.

Rättsfallsförteckning

Svenska rättsfall

NJA 1978 s. 464

NJA 1998 s. 228.

NJA 2008 s.760.

NJA 2010 s. 274.

RÅ 2009 ref. 8.

RH 2009:39.

Svea Hovrätt, mål B 4041-09 ("The Pirate Bay-målet")

Stockholms Tingsrätt yttrande, mål 4049-09, (2009-06-08)

Stockholms Tingsrätt Aktbilaga mål 4041-09. (2009-09-25)

Rättsfall från Europadomstolen

(Hämtade från Hudoc)

Belilos mot Schweiz, dom 1988-04-29, Series A No 132.

Delcourt mot Belgien, dom 1970-01-17, Series A No 11.

Hauschildt mot Danmark, dom 1993-11-25, Series A No 154.

Holm mot Sverige, dom 1989-04-24, Series A No 279 A.

Piersack mot Belgien, dom 1981-10-14, Series A 053.

Procola mot Luxemburg, dom 1994-09-09, Series A 326.

Sramek mot Österrike, dom 1984-10-22, Series A 084.

Övriga avgöranden

(Hämtat från Westlaw)

R.v Sussex Justices ex parte. Mccarthy
(2013-05-13)

Elektroniska källor

Fitger, Peter (2012), *Rättegångsbalken. En kommentar på internet*. Zeteo, Norstedts Juridik AB
<http://www.nj.se.ludwig.lub.lu.se/njab/wcl.nsf/avd/zeteo?OpenDocument&lang=se&art=TLIT-7VNH8J> 2013-05-16

ALAI, <http://www.alai.org/en/presentation.html> (2013-05-17)

FSFO, <http://svenskform.se/om-svensk-form/opinionsnamnd> (2013-05-17)

FST, <http://www.fst.se/omfst/main.php> (2013-05-17)

SAMI, <http://sami.se/om-oss.aspx>

SFIR, <http://www.sfir.se/om-sfir> (2013-05-17)

SFU, <http://www.upphovsrattsforeningen.com/foreningen.asp> (2013-05-17)

STIM, <http://www.stim.se/sv/OM-STIM/> (2013-05-18)

Aftonbladets hemsida,

”Pirate Bay-domaren, jävig eller inte?”, Gunnar Bergholtz 2009-04-29

<http://www.aftonbladet.se/debatt/article11792194.ab>
(2013-05-13)

Svenska Dagbladets hemsida,

”Piratpartiet växer snabbt”, Carina Stensson 2009-04-18,

http://www.svd.se/nyheter/inrikes/piratpartiet-vaxer-snabbt_2756833.svd

(2013-05-16)

Svenska Dagbladets opinion,

”Jävsanklagelserna är långsökta”, Claes Sandgren 2009-05-14

http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/javsanklagelserna-ar-langsokta_2892323.svd

(2013-05-16)

Forum för hemsidan ”*Vetenskap och Folkbildning*”

<http://forum.vof.se/viewtopic.php?f=19&t=8676&start=45>

(2013-05-16)

Sveriges Radio,

”Nämndemannen som slutade hade mindre kopplingar till motsidan än domaren”, Martin Jönsson 2009-04-23

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=1646&artikel=2825724>

(2013-05-16)

Sveriges Radio,

”Rättegången kan tas om”, Martin Jönsson 2009-04-23

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=1646&artikel=2785979>

(2013-05-15)

Pressmeddelande från Sveriges domstolar,

Hovrätten undanröjer tingsrättens dom i Södertäljemålet (mål B 7342-12)

<http://www.domstol.se/Om-Sveriges-Domstolar/Pressrum/Nyheter-och-pressmeddelanden/Hovratten-undanrojer-tingsrattens-dom-i-Sodertaljemalet-mal-B-7342-12-/>

(2013-05-08)

Infotorg,

”Därför var Pirate Bay-domaren inte jävig”, Mikael Kindbom 2009-06-25

<https://www5.infotorg.se/rb/premium/processratt/allmanprocessratt/article99801.ece?q=%2522j%25C3%25A4v%2522%2BAND%2B%2522pirate%2522%2BAND%2B%2522bay%2522%2B%2BANDNOT%2Bmeta.collection%253ASFSA02%2B%2BANDNOT%2Bmeta.collection%253ASFST02%2B%2BANDNOT%2Bmeta.collection%253AREGR02%2B%2BANDNOT%2Bmeta.collection%253AKKV102&id=99801&start=1&filter=&rID=1369320472748&index=10&desc=Fria+s%25C3%25B6kord+%2528j%25C3%25A4v+pirate+bay%2529&sf=QD&fhe=-1&docType=plar&db=ALLA&sw=bay&sw=j%25C3%25A4v&sw=pirate>

(2013-05-13)

Övriga internetbaserade källor

Mårten Schultz, ”Sveriges största juridikblogg”

<http://martenschultz.wordpress.com/2009/04/23/jav-i-tpb-rattegangen/> 2009-04-23.

(2013-03-11)

Sveriges Radio,

Debatt med Peter Danowski och Peter Althin,

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=2786181>, 2009-04-23

(2013-05-12)

Sveriges Radio,

Olle Ekstedt, intervju i *P3 Nyheter*

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=1646&artikel=2825724> 2009-05-11

(2013-05-03)

Peter Sunde, nådeansökan

<http://blog.brokep.com/2012/07/04/nadeansokan/> 2012-07-04

(2013-05-05)

Dokumentärfilm,

”The Pirate Bay, Away From Keyboard”

http://www.youtube.com/watch?v=eTOKXCEwo_8

(2013-05-06)